

KÆRE LÆRER

VELKOMMEN TIL SKRIV FOR LIV 2020.

Vi er rigtig glade for, at du og dine elever vil være med. Hvert år gør brevene fra danske skoleelever en reel forskel for de mennesker, I skriver til.

Sidste år blev der sendt mere end 6,6 millioner beskeder fra hele verden.

I dette baggrundsmateriale går vi lidt mere i dybden med de artikler fra FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne, som er i spil i de forskellige sager. Og du får links til international lovgivning, nyhedsartikler og rapporter.

Vi glæder os til at læse jeres breve og til at sende dem videre ud i verden.

RIGTIG GOD FORNØJELSE!

Amnesty International Danmark, oktober 2020

INDHOLDSFORTEGNELSE

OM AMNESTY OG BEGREBER	3
MENNESKERETTIGHEDER I DE FEM SAGER	5
ARTIKEL 1 & 2 – alle er født frie og lige & ingen forskelsbehandling	6
ARTIKEL 3 – retten til liv, frihed og sikkerhed	8
ARTIKEL 5 – tortur og mishandling	10
ARTIKEL 9 & 11 – vilkårlig anholdelse & uskyldig til modsat bevist	13
ARTIKEL 14 – retten til at søge asyl	16
ARTIKEL 19 & 20 – ytrings- og forsamlingsfrihed	18
ARTIKEL 25 – retten til sundhed, mad, bolig og tryghed	20

OM AMNESTY OG BEGREBER

AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International kæmper for menneskerettighederne. Vores mål er en retfærdig verden, hvor alle mennesker lever i frihed og værdighed. Vi afdækker og dokumenterer krænkelse af rettighederne og gør omverdenen opmærksom på det, der sker. Amnesty International er en global organisation, som er uafhængig af økonomiske og politiske interesser. Derfor kan vi lægge et større pres på de ansvarlige myndigheder. Vi har millioner af medlemmer, støtter og aktivister, der kæmper sammen med os. Vi lægger pres på beslutningstagere og magthavere, så de respekterer og fremmer menneskerettighederne. Det gør vi gennem medierne, lobbyindsatser, kampagnearbejde og undervisning. Siden 1961 har vi været med til at få løsladt uretfærdigt fængslede og forhindret dødsstraf over hele verden. Vi har presset på og fået en bedre international lovgivning på områder som kvinders rettigheder, handel med våben, tortur og meget mere.

FN'S VERDENSMÅL

Mange af FN's 17 Verdensmål er relevante i forhold til de valgte Skriv for Liv-sager. Eksempelvis mål 5 (ligestilling mellem kønnene), mål 6 (rent vand og sanitet), eller mål 16 (fred, retfærdighed og stærke institutioner) for at nævne nogle få.

Amnesty International, dansk afdeling, arbejder løbende på FN's Verdensmål. Vi har blandt andet for nylig bidraget til en fælles dansk NGO-rapport om Verdensmålene. Derudover har vi bidraget til Deloitte og Danmarks Statistik og deres arbejde med, hvordan Verdensmålene kan gøres operative i Danmark.

I forhold til Verdensmålene er det gennemgående princip om, 'at ingen mennesker må lades i stikken' et utrolig vigtigt udgangspunkt for vores organisation. Alt for ofte ser vi, at eksempelvis klimakrisen og COVID-19-pandemien globalt set rammer de mest marginaliserede og sårbare grupper i befolkningen. Amnesty International arbejder netop med, at alle mennesker har adgang til lige rettigheder, og at ingen udsættes for diskrimination. For både Verdensmålene og Menneskerettighederne gælder det, at alle mennesker skal have adgang til de samme rettigheder.

Du kan derfor godt henvise til nogle af FN's Verdensmål i forbindelse med de valgte Skriv for Liv-sager. Dog foretrækker vi til enhver tid, at menneskerettighederne diskuteres og italesættes, i det menneskerettighederne kan håndhæves og anfægtes ved nationale og internationale domstole. Menneskerettighederne kan derfor give oprejsning til den enkelte borger og grupper af personer. Modsat FN's Verdensmål, som ikke kan håndhæves på samme måde.

MENNESKERETTIGHEDSFORKÆMPER

Som menneskerettighedsforkæmper arbejder man for at fremme og beskytte menneskerettighederne. Verden rundt risikerer menneskerettighedsforkæmpere at blive begrænset og dæmoniseret i deres arbejde. De har øget risiko for forfølgelse, hvis deres identitet i sig selv giver anledning til diskrimination, og de eksempelvis er sorte, homoseksuelle eller kvinder. Derudover kan de også møde ekstra modstand, hvis de i deres arbejde går imod sociale normer, eksempelvis kønsroller. Det betyder, at kvindelige menneskerettighedsforkæmpere ofte er en særlig udsat gruppe. Kvindelige menneskerettighedsforkæmpere udsættes ofte for kønsbaseret diskrimination, vold og stereotype forestillinger. Miljøforkæmpere er også en meget udsat gruppe.

Menneskerettighedsforkæmpere har ingen alder. Den 3. september 2020 bragte seks portugisiske børn og unge den første klimasag nogensinde for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

<https://menneskeret.dk/nyheder/klimaforandringer-indbringes-europaeiske-menneskerettighedsdomstol>

COVID-19 OG MENNESKERETTIGHEDERNE

COVID-19-pandemien har betydet en markant stigning af krænkelse af et bredt spektrum af menneskerettighederne rundt om i verdens lande. I corona-bekæmpelsens navn har myndigheder krænket millioner af menneskers basale rettigheder. Mange stater – herunder Danmark – har indskrænket frihedsrettighederne for at begrænse den sociale kontakt gennem for eksempel karantæner, forsamlingsforbud og udgangsforbud.

Den hurtige spredning af virussen og komplikationerne hos de ramte har presset sundhedssystemerne verden over. Samtidig er nogle befolkningsgrupper, som for eksempel flygtninge i overfyldte og uhumne lejre, i øget risiko, da de i praksis er forhindret i at efterleve helt basale sundhedsfaglige anbefalinger.

Coronakrisen har ligeledes skabt grobund for, at eksisterende problemer i samfundet, såsom kønsbaseret vold, racisme eller diskrimination, har vokset sig større. De fleste rettigheder nævnt i dette baggrundsmateriale kan således relateres til den nuværende corona-situation i verden, mens nogle af sagerne i årets Skriv for Liv-kampagne ligeledes er direkte påvirket af den.

LÆS MERE OM

- **COVID-19 og menneskerettighederne**

<https://amnesty.dk/nyhedsliste/2020/menneskerettighederne-skal-sikres-i-kampen-mod-covid-19>

MENNESKERETTIGHEDER I DE FEM SAGER

Forskellige artikler i FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne er på spil i årets fem sager.

EL HIBLU 3

Artikel 3 - retten til liv, frihed og sikkerhed
Artikel 5 – tortur og mishandling
Artikel 9 – vilkårlig anholdelse
Artikel 11 – uskyldig til det modsatte er bevist
Artikel 14 – retten til at søge asyl

I læervejledningen finder du øvelser, der omhandler artikel 3, 11 og 14.

MELIKE BALKAN OG ÖZGÜR GÜR

Artikel 1 – alle er født frie og lige
Artikel 2 – ingen forskelsbehandling
Artikel 9 – vilkårlig anholdelse
Artikel 19 - ytringsfrihed
Artikel 20 – forsamlingsfrihed

I læervejledningen finder du øvelser, der omhandler artikel 2 og 20.

NASSIMA AL-SADA

Artikel 1 – alle er født frie og lige
Artikel 2 – ingen forskelsbehandling
Artikel 3 - retten til liv, frihed og sikkerhed
Artikel 5 – tortur og mishandling
Artikel 19 – ytringsfrihed

I læervejledningen finder du øvelser, der omhandler artikel 1, 3 og 5.

PAING PHYO MIN

Artikel 19 - ytringsfrihed

I læervejledningen finder du øvelser, der omhandler artikel 19.

JANI SILVA

Artikel 3 - retten til liv, frihed og sikkerhed
Artikel 25 – retten til sundhed, mad, bolig og tryghed

I læervejledningen finder du øvelser, der omhandler artikel 3.

ARTIKEL 1 & 2

– ALLE ER FØDT FRIE OG LIGE & INGEN FORSKELSBEHANDLING

Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. Og alle har ret til at blive behandlet ens, uanset race, national og etnisk identitet, klasse, kaste, religion, køn, seksuel orientering, kønsidentitet, køns karakteristika, alder eller anden status. Der kan være mange årsager til diskrimination, for eksempel frygt, fordomme eller en følelse af at være mere værdifuld end andre. Retten til at leve et liv fri fra diskrimination er en helt grundlæggende rettighed, som påvirker alle andre rettigheder.

Udover artikel 2 i FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne er der en række øvrige internationale konventioner, hvoraf det fremgår, at alle mennesker skal være lige for loven. Danmark har pligt til at sikre, at vores lovgivning og praksis lever op til de konventioner, som Danmark har undertegnet, som for eksempel FN's konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, FN's konvention om Barnets Rettigheder og FN's konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder.

HVORDAN SER DET UD I VERDEN?

Overalt i verden bliver mennesker udsat for diskrimination. Til trods for at diskrimination er en krænkelse af menneskerettighederne, er der lande, som i deres nationale lovgivning forskelsbehandler eller kriminaliserer bestemte grupper.

I de senere år har vi i mange lande set en opblomstring af nationalistiske, ultrakonservative partier og regeringer, der med fremmedfjendske reaktioner på flygtninge og migranter opfordrer til diskrimination og racisme og forsøger at underminere respekten for især muslimer, kvinders og LGBTI+ personers rettigheder (LGBTI+ står for homoseksuelle, biseksuelle, transpersoner og interkønnede).

Racisme rettet systematisk mod personer med mørk/sort hudfarve er dybt indlejret i kulturer og institutioner rundt om i verden. I USA eskalerede racekonflikten på ny, da amerikansk politi under en anholdelse i maj 2020 dræbte den ubevæbnede sorte mand George Floyd. Dette ledte til et utal af demonstrationer i USA og rundt om i resten af verden. Demonstrationerne var primært ledt af den amerikanske bevægelse 'Black Lives Matter', og deltagerne i demonstrationerne krævede en reform af politivæsenet i USA. En reform, der skal gøre op med både den indgroede racisme, der beviseligt eksisterer i systemet, samt den overdrevne magtanvendelse, der har kostet mange sorte mennesker livet gennem de seneste år.

HVAD MED DANMARK?

I Danmark er det forbudt at diskriminere personer alene på baggrund af race, hudfarve, religion eller tro, politiske anskuelse, sociale, national eller etnisk oprindelse, handicap, alder, køn eller seksuel orientering.

Desværre gælder forbuddet i straffeloven kun på arbejdsmarkedet og omfatter ikke kønsidentitet og kønskarakteristika. Men der er også nogen beskyttelse uden for arbejdsmarkedet, som dog også kun dækker køn, race og etnisk oprindelse (for eksempel når folk nægtes adgang til diskoteker).

Diskriminerende ytringer er forbudt, og det er strafbart at forhåne eller nedværdige personer på grund af deres race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering – såkaldt hadefuld tale. Vi oplever imidlertid desværre, at denne type diskrimination er hyppig i Danmark. Eksempelvis viser Rigspolitiets undersøgelser, at antallet af hadforbrydelser har været stigende i de senere år, og at en stor del kan kategoriseres som racistisk eller religiøst motiverede hadforbrydelser. I 2016 registrerede politiet 274 sager, der kunne karakteriseres som hadforbrydelser. Dette tal steg til 446 i 2017 og 449 i 2018. Man kan overveje om de senere års flygtningedebat og tonen på sociale medier kan have spillet en rolle.

INTERNATIONAL LOVGIVNING

- **FN's konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/ccpr.pdf

- **FN's konvention om Barnets Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/crc.pdf

- **FN's Kvindekongvention**

<https://menneskeret.dk/monitorering/internationale-rapporter/rapportering-fns-traktatkomiteer/fns-komite-afskaffelse>

LÆS MERE OM

- **Diskrimination generelt**

<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/discrimination/>

- **Hadforbrydelser i Danmark**

<https://politi.dk/rigspolitiet/nyhedsliste/politiet-har-faaet-bedre-overblik-over-hadforbrydelser/2018/09/24>

- **Etnisk diskrimination i Danmark**

<https://www.ms.dk/arbejde/danmark/antidiskrimination/dokumentation>

- **Black Lives Matter**

<https://blacklivesmatter.com/about/>

ARTIKEL 3

– RETTEN TIL LIV, FRIHED OG SIKKERHED

FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne artikel 3 statuerer, at "enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed".

Retten til liv betyder, at ingen bør fratages deres eget liv. Det betyder mere bestemt, at myndigheder ikke udelukkende skal afstå fra at slå folk ihjel. De skal også tage rimelige foranstaltninger for at forhindre død og for at sikre alle menneskers frihed samt beskyttelse. Mennesker får deres ret til liv og frihed krænket på forskellig vis og i forskellige grader.

Dette er ikke kun i forbindelse med brugen af dødsstraf, som stadig finder sted i mange lande i dag, men i særdeleshed også i forbindelse med vilkårlige anholdelser af for eksempel menneskerettighedsforkæmpere, journalister, systemkritikere og deres familier. I fængsler verden over lever disse samvittighedsfanger ofte under umenneskelige forhold, hvor de udsættes for tortur og anden nedværdigende behandling.

HVORDAN SER DET UD I VERDEN?

Det er ikke kun i fængsler, at folk får frataget deres ret til frihed. National lovgivning kan også være medvirkende til at specifikt udsatte befolkningsgrupper fratages deres friheder. Frihedsberøvelse baseret på køn er et stort problem mange steder i verden, og her skiller et land som Saudi-Arabien sig specielt negativt ud. Saudiske kvinder og piger bliver i alle dele af livet mødt af dybt rodfastet diskrimination. Kvinder er underordnede mændene juridisk, når det gælder ægteskab, skilsmisse, forældremyndighed og arv. Ifølge loven kan en kvinde ikke tage beslutninger på egne vegne, men skal derimod altid bede en 'mandlig værge' om lov til helt basale ting – som for eksempel at gå uden for hjemmet.

Danmark overbragte i september 2020 en fælles erklæring ved FN's Menneskerettighedsråd om den politiske og menneskeretlige situation i Saudi-Arabien. Erklæringen er støttet af 29 lande og inkluderer blandt andet en anmodning om at løslade fem kvindelige menneskerettighedsforkæmpere, der har været fængslet i landet siden 2018, netop for at kæmpe for kvinders ret til frihed i landet.

HVAD MED DANMARK?

I Danmark nyder vi i det store hele godt af retten til liv, frihed og sikkerhed. Vi kan i bred udstrækning føle os trygge velvidende, at vi alle i teorien er lige for loven, og at vi overordnet set har et velfungerende retssystem, der ikke kan fratage os vores frihed ved brug af for eksempel ulovligt tilvejebragte beviser.

Udlændingecenter Ellebæk

Europarådets Torturkomité besøgte Danmark i april 2019 og inspicerede en række arresthuse og fængsler, heriblandt udlændingecenter Ellebæk, som i dag blandt andet huser migranter, afviste asylansøgere, samt asylansøgere, der har opholdt sig i et andet EU-land inden deres ankomst til Danmark. Disse mennesker er frihedsberøvet efter udlændingelovens regler. De har således ikke begået kriminalitet.

Ifølge retningslinjer fra FN's Flygtningehøjkommissariat bør asylansøgere kun frihedsberøves som allersidste udvej. Det vil sige, at asylansøgere ikke må frihedsberøves, hvis mindre indgribende foranstaltninger ville have været tilstrækkelige til at nå målet – at myndighederne ved, hvor de pågældende opholder sig.

Europarådets Torturkomité retter i deres rapport en kritik af forholdene i Ellebæk, som blandt andet går ud på, at de frihedsberøvede asylansøgere ikke har adgang til mobiltelefoner eller internet, og ikke har adgang til mobiltelefoner og internet, at der mangler helbredsscreening og professionel tolkning samt de forhold asylansøgerne bor under (nedslidte bygninger, inventar og beskidte toilet og badeforhold).

Ellebæk står som et eksempel på, at ikke alle mennesker, der opholder sig indenfor Danmarks grænser, kan nyde godt af retten til frihed og et liv fri fra frygt og umenneskelig behandling.

INTERNATIONAL LOVGIVNING

- **FN's konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/ccpr.pdf

- **FN's Kvindekongvention**

<https://menneskeret.dk/monitorering/internationale-rapporter/rapportering-fns-traktatkomiteer/fns-komite-afskaffelse>

LÆS MERE OM

- **Saudi-Arabien og menneskerettighederne**

<https://amnesty.dk/nyhedsliste/2018/10-ting-du-boer-vide-om-det-brutale-kongedoemme>

- **Kvinderettighedsforkæmpere i Saudi-Arabien**

<https://amnesty.dk/nyhedsliste/2019/saudi-arabien-kvindelige-aktivister-fortsat-i-fare>

- **Udlændingecenter Ellebæk**

<https://amnesty.dk/emner/ligthed/ellebaek-baggrund/spoergsmaal-svar-om-ellebaek>

ARTIKEL 5

– TORTUR OG MISHANDLING

Tortur og mishandling er en umenneskelig måde at behandle andre mennesker på og kan både være af fysisk eller psykisk karakter. Tortur bruges til at nedbryde det enkelte menneskes personlighed med det formål at straffe, skræmme og fremtvinge tilståelser eller informationer. Tortur rammer ofte tilfældigt og øger dermed frygt og svækker modstand.

Torturoverlevende dør ofte med eftervirkninger, der forfølger dem i flere år efter, at de er blevet tortureret. Det er især de psykiske spor, der nedbryder menneskets personlighed og værdighed. Torturoverlevende kæmper med mareridt, angst, søvnbesvær, fysiske mén, genoplevelse af torturen i vågen tilstand, vredesudbrud og depressioner.

Forbuddet mod tortur er absolut, og det vil sige, at det aldrig er tilladt at bruge tortur. Torturforbuddet er blevet en international bindende norm og gælder for alle stater – også selvom de ikke har underskrevet de internationale traktater, der fastsætter forbuddet.

Tortur giver upålidelige informationer. Personer, som bliver tortureret, indrømmer forbrydelser, de ikke har begået. Mange vil sige hvad som helst for at stoppe torturen. Torturmetoder kan for eksempel være slag, elektrochok, simuleret kvælning, ophængning af kroppen, ned-sænkning i vand, skodning af cigaretter på kroppen, berøvelse af søvn, lang isolationsfængsling, overværelse af andres tortur, trusler, seksuel ydmygelse, voldtægt og dårlige forhold.

HVORDAN SER DET UD I VERDEN?

Mange lande overholder ikke torturforbuddet, og Amnesty International har kunnet dokumentere brug af tortur i mindst 141 lande. Mange lande i Nordafrika og Mellemøsten, hvor lederne forsøger at bevare magten ved hjælp af brutal undertrykkelse, anvender tortur. Dette gælder blandt andet Egypten, Syrien, Libyen, Yemen, Bahrain og Saudi-Arabien.

Tortur bliver anvendt under forskellige påskud, eksempelvis som et middel til at bekæmpe terrorisme eller kriminalitet. Siden terrorangrebet på USA den 11. september 2001 har mange lande haft en misforstået opfattelse af, at tortur kun anvendes i forbindelse med bekæmpelse af terrorisme og for at beskytte landenes sikkerhed.

Men torturen rammer bredt og går ofte ud over almindelige og uskyldige mennesker, herunder kvinder og børn, der bliver mishandlet og tvunget til at underskrive falske tilståelser. Torturen kan også blive rettet imod systemkritikere og demonstranter. Dette så vi eksempelvis i Hviderusland efter præsidentvalget i august 2020. Mange hviderussere deltog efter valget i store massedemonstrationer for at vise deres utilfredshed med, hvad de mente var et ugyldigt resultat baseret på valgsvindel. Under demonstrationerne blev de civile demonstranter underlagt vilkårlige anholdelser samt brug af vold og tortur. Der rapporteres specifikt om brug af slag, elektrochok og, i mindst et tilfælde, voldtægt.

HVAD MED DANMARK?

Tortur blev afskaffet som officiel forhørsmetode i 1837. Amnesty International har ikke dokumenteret tortur i Danmark, men der anvendes til stadighed metoder, som er på grænsen til at være psykisk tortur. En af disse metoder er isolationsfængsling af indsatte i fængsler og udlændingecentret Ellebæk.

Isolationsfængsling anvendes i Danmark både under varetægtsfængslinger og under afsoning som disciplinærstraf. Studier viser, at isolationsfængsling, selv i kortere tid, kan medføre angst og depression og øger risikoen for psykiatrisk indlæggelse. I en rapport fra januar 2020 rettede Europarådets Torturkomité en stærk kritik af brugen af langvarig disciplinær isolation - også kaldet strafcelle - i danske fængsler. Dette på baggrund af tal, der viser, at brugen af langvarig disciplinær isolation, ofte på mere end 14 dage i træk, er steget markant over de seneste fem år. Det er derfor positivt, at regeringen i september 2020 har åbnet op for, at reglerne på området skal ændres.

Flygtninge, der bor i Danmark, kan have været udsat for tortur og kæmper på lige fod med andre torturoverlevende, der oplever eftervirkningerne. I 2017 anslog DIGNITY, Dansk Institut mod Tortur, at 30 procent af alle flygtninge har været udsat for tortur.

Amnesty International har derudover kritiseret Danmark for medansvar i en sag om mishandling af fanger under den danskledede operation Green Desert i november 2004. Østre Landsret afgjorde i juni 2018, at 18 irakere skal have erstatning af den danske stat, fordi danske soldater passivt så til, da de blev mishandlet af de irakiske politi- og sikkerhedsstyrker. Sagen er anket og er på nuværende tidspunkt ved at blive prøvet i Højesteret.

INTERNATIONAL LOVGIVNING

- **Forbuddet mod tortur i FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf**

<https://menneskeret.dk/monitorering-0/internationale-rapporter/menneskerettighedskonventioner/tortur-konventionen>

- **FN's konvention om Barnets Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/crc.pdf

LÆS MERE OM

- **Tortur generelt**

<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/torture/>

- **Amnesty Internationals undervisningsmateriale om tortur**

<https://amnesty.dk/undervisning/bestil-undervisningsmaterialer/tortur>

- **Situationen i Hviderusland**

<https://www.hrw.org/news/2020/09/15/belarus-systematic-beatings-torture-protesters>

- **Operation Green Desert**

<https://amnesty.dk/nyhedsliste/2017/tortursagen-danmark-ville-bremse>

- **Isolationsfængsling i Danmark**

<https://www.dignity.dk/nyheder/dignity-brug-af-isolation-som-straef-i-danske-faengsler-er-staerkt-bekymrende/>

- **Flygtninge og tortur**

<https://www.dignity.dk/nyheder/hver-tredje-flygtning-har-vaeret-udsat-tortur/>

ARTIKEL 9 & 11

– VILKÅRLIG ANHOLDELSE & USKYLDIG TIL MODSAT BEVIST

I artikel 9 i FN's Verdenserklæring om Menneskerettighedernes står "Ingen må underkastes vilkårlig anholdelse, tilbageholdelse eller landsforvisning" og artikel 11 siger. "Enhver, der anklages for et strafbart forhold, har ret til at blive anset for uskyldig, indtil hans skyld er godtgjort i henhold til lov ved en offentlig retshandling, hvorunder han har fået alle de garantier, der er fornødne for hans forsvar."

Enhver regering har desuden pligt til at retsforfølge personer for forbrydelser ved uafhængige, upartiske og kompetente domstole. De personer, der tiltales og sigtes i straffesager, skal have adgang til en række retsgarantier, blandt andet:

- Anholdte skal underrettes om, hvorfor de er anholdt og tilbageholdt.
- Tilbageholdte skal have adgang til en advokat og læge på et sprog, de forstår.
- Mennesker, der er tilbageholdt, skal have kontakt med omverdenen solationsfængsling bør undgås.
- Ingen unødvendig fysisk magtanvendelse må anvendes.
- Den sigtede må ikke trues, ydmyges eller nedværdiges under afhøringer.
- Retssystemet må ikke bruge tilståelser, der er fremskaffet ved hjælp af tortur.
- Den mistænkte har ret til at anfægte lovligheden af tilbageholdelsen og have mulighed for at udtale sig over for en dommer.
- Der bør være særlige foranstaltninger for sårbare grupper af tilbageholdte, eksempelvis børn og personer med særlige fysiske og/eller psykiske behov eller handicap.
- Kvindelige ansatte skal være til stede ved afhøring af kvindelige fanger og bør være eneansvarlige for at gennemføre kropsvisitering.

Særligt for mindreårige (Børnekonventionen):

- Intet barn må gøres til genstand for tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Hverken dødsstraf eller fængsel på livstid uden mulighed for løsladelse skal kunne idømmes for forbrydelser begået af personer under 18 år.
- Ethvert barn, der mistænkes, anklages for eller findes skyldig i at have begået et strafbart forhold, har ret til at blive behandlet på en måde, der er i overensstemmelse med barnets sans for værdighed og værdi. Barnet har ligeledes ret til en behandling, der styrker deres respekt for andres menneskerettigheder. Barnets alder samt ønsket om at fremme, at barnet resocialiseres og påtager sig en konstruktiv rolle i samfundet, skal også tages i betragtning i denne behandling.

HVORDAN SER DET UD I VERDEN?

I mange lande fængsles eller tilbageholdes personer uberettiget for handlinger, vi i Danmark ikke anser som kriminelle. I de tre latinamerikanske lande, El Salvador, Paraguay og Venezuela, har Amnesty International i en rapport fra september 2020 dokumenteret, hvordan myndighederne har anholdt og tilbageholdt titusindvis af mennesker og sat dem i tvungen karantæne i op til 46 dage under påskud af, at de har COVID-19 og risikerer at smitte andre. Reelt er de blevet frihedsberøvet i uhumske centre med pladsmangel og uden tilstrækkelig adgang til vand, sæbe og sprit, og de risikerer netop at smitte andre med corona. Amnesty International kritiserer, at myndighederne reelt har indskrænket folks menneskerettigheder, herunder deres bevægelsesfrihed, da dette ikke bunder i sundhedsfaglige hensyn, men fordi de betragter de anholdte som landsforrædere. Eksempelvis de 90.000 venezuelanere, som er vendt tilbage til Venezuela, fordi de har mistet deres job i nabolandene og nu betragtes som 'biologiske våben', der vil inficere alle venezuelanske borgere med COVID-19.

Derudover får personer mange steder i verden ikke en retfærdig rettergang og har eksempelvis ikke nogen advokat under deres forhør. De kan ofte ikke komme i kontakt med familien og har ingen adgang til advokat, læge eller medicin. Amnesty International har eksempelvis mange eksempler fra Iran og Rusland om problemer i retssystemet.

HVAD MED DANMARK?

I Danmark har vi overordnet set et velfungerende retssystem. I grundloven står nævnt, at domstolene skal være uafhængige. Amnesty International har dog kritiseret retssikkerheden for visse personer, eksempelvis terrormistænkte eller gruppen af ikke-kriminelle asylansøgere, der på nuværende tidspunkt lever under yderst kritisable forhold i udlændingecenteret Ellebæk.

Politiets Efterretningstjeneste (PET) og Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) har ved flere lovændringer siden 11. september 2001 fået flere beføjelser til at aflytte ikke bare terrormistænkte, men også folk, som er mistænkt for almindelig kriminalitet, eller som bare kender den mistænkte. Samtidig har man svækket domstolskontrollen og hermed forringet borgerens retssikkerhed. I retssager om udvisning af terrormistænkte har man gjort det muligt at bruge hemmelige beviser. Beviser, som kun en særlig advokat, men ikke den mistænkte selv, får lejlighed til gøre sig bekendt med og forsvare sig imod.

Politiet, PET og FE har fået flere beføjelser til at overvåge og efterforske befolkningen for at beskytte os mod terrorisme. Politiet kan for eksempel foretage telefonaflytning uden en dommerkendelse, hvis det vurderes af PET, at et sådant indgreb er nødvendigt. Og PET fik med Terrorpakken II adgang til at aflytte for eksempel naboens/kollegaens/idrætsklubbens telefon med blot én dommerkendelse på én terrormistænkt.

INTERNATIONAL LOVGIVNING

- **FN's konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/ccpr.pdf

- **FN's konvention om Barnets Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/crc.pdf

LÆS MERE OM

- **Retfærdig rettergang**

https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/status/2014-15/delrapporter/retfaerdig_rettergang.pdf

og

<https://www.amnesty.org/download/Documents/8000/pol300022014en.pdf>

- **Udlændingecenter Ellebæk**

<https://amnesty.dk/emner/lighed/ellebaek-baggrund/spoergsmaal-svar-om-ellebaek>

ARTIKEL 14

– RETTEN TIL AT SØGE ASYL

FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne Artikel 14 siger, at enhver har ret til i andre lande at søge asyl mod forfølgelse. FN's Flygtningekonvention blev vedtaget i 1951. Danmark var det første land, som underskrev, og siden har 144 lande tilsluttet sig. Den blev oprindeligt skabt som reaktion på nazisternes udryddelse af jøder og andre minoriteter. Man ville sikre, at alle mennesker, som forfølges i deres eget land, kunne søge beskyttelse i andre lande.

HVORDAN SER DET UD I VERDEN?

Der er flere lande i verden, som ikke overholder denne rettighed.

Amnesty International har et stort fokus på flygtninge og asylansøgere rettigheder. Som organisation dokumenterer vi løbende krænkelse mod asylansøgere, flygtninge og migranter.

I EU bliver der til stadighed ikke taget godt nok hånd om forholdene for de flygtninge og asylansøgere, som formår at overleve den farlige rejse over Middelhavet. Flygtningelejre i det sydlige Europa er så overfyldte, at adgangen til de mest basale fornødenheder som mad, vand og ordentlige sanitære forhold ikke er eksisterende. Senest har flere humanitære organisationers opmærksomhed været rettet mod flygtningelejren Moria på den græske ø Lesbos, der den 9. september 2020 brændte ned til jorden og efterlod omkring 12.500 flygtninge uden tag over hovedet. Amnesty International og flere andre europæiske organisationer har efterfølgende været ude og kræve af de europæiske lande, at de tager et medansvar og hjælper specielt børn og udsatte fra Moria-lejren ved at tilbyde dem asyl.

HVAD MED DANMARK?

I Danmark kan danske statsborgere frit rejse ud af landet og rejse ind igen. Men Danmark har restriktioner, når det gælder personer, der kan få indrejse til Danmark.

Personer, der er dømt for kriminalitet i Danmark, og som ikke er danske statsborgere, kan som led i deres straf få en udvisning af Danmark og et midlertidigt eller permanent indrejseforbud til Danmark og de øvrige Schengen-lande.

I 2016 blev der i Danmark indført en offentlig, national sanktionsliste. Det er en liste, hvor udlændinge nægtes indrejse til Danmark, hvis de i deres virke som religiøse forkyndere har udvist adfærd, der kan give grund til at tro, at de vil udgøre en trussel mod den offentlige orden i Danmark.

Flere politiske aktører har i de senere år kritiseret flygtningekonventionen og vores pligt til at tage imod flygtninge. Samtidig har vi set en stigende mistænkeliggørelse af dem, der søger til landet som asylansøgere.

INTERNATIONAL LOVGIVNING

- **FN's konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/ccpr.pdf

- **FN's Konvention om Flygtnings Retsstilling (Flygtningekonventionen)**

<https://www.retsinformation.dk/eli/ltc/1954/55>

LÆS MERE OM

- **Mennesker på flugt, asylansøgere og migranter**

<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/refugees-asylum-seekers-and-migrants/>
og

<https://www.unhcr.org/neu/dk/om-os/noegletal>

- **Kritikken af Flygtningekonventionen**

<https://menneskeret.dk/udgivelser/flygtningekonventionen-foraeldet>

- **Flygtningelejren Moria**

<https://amnesty.dk/nyhedsliste/2020/danmark-boer-hjaelpe-boern-fra-moria>

og

<https://www.dr.dk/nyheder/udland/noedhjaelpsarbejdere-i-moria-lejren-paa-lesbos-dyr-ville-ikke-blive-behandlet-saadan>

ARTIKEL 19 & 20

– YTRINGS- OG FORSAMLINGSFRIHED

For at leve i et godt og demokratisk samfund er det afgørende, at vi har mulighed for at kritisere det samfund, vi lever i. Hvis vi ikke må kritisere samfundet og de forhold, vi lever under, er det meget svært at forandre det.

Det er en grundlæggende menneskerettighed, at enhver person har ret til at ytre sig frit i skrift og tale. Enhver person har ret til at søge, modtage og udtrykke sig, for eksempel gennem kunst og litteratur uden andre personers eller myndigheders indblanding. Retten til at ytre sig frit medfører dog særlige forpligtelser og ansvar. Med vores ytringer kan vi fornærme eller støde andre, eksempelvis marginaliserede grupper. Herved kan vi ekskludere, forskelsbehandle folk, opfordre til had og krænke andre mennesker. Dette vil være i strid med retten til at være fri for diskrimination. Derfor har vi ikke ret til at ytre os for enhver pris. Vi bør nøje overveje de konsekvenser, som vores ytringer kan have - især i forhold til grupper, som kan føle sig marginaliserede i samfundet.

Ethvert menneske har ret til at forsamle sig frit. Det giver individet mulighed for at mødes med andre og i fællesskab udtrykke, fremme og forsvare fælles interesser.

Forsamlingsfriheden er ikke absolut. Begrænsninger kan indføres af hensyn til statens og den offentlige sikkerhed.

HVORDAN SER DET UD I VERDEN?

Ytrings- og forsamlingsfriheden er en af vores mest fundamentale borgerlige frihedsrettigheder, og alligevel er den under beskydning hver eneste dag. Et overvejende flertal af verdens myndigheder overholder ikke ytrings- og forsamlingsfriheden og forsøger at eliminere aktivisters og mediernes kritiske røster.

I mange lande er det decideret ulovligt eller livsfarligt at tage ordet og rapportere om krænkelser af menneskerettighederne. Tusindvis af mennesker sidder fængslet, bliver tortureret eller krænket på anden vis alene for at have brugt deres ret til at ytre sig. Journalister tvinges til tavshed, selvom de blot varetager deres arbejde.

Tyrkiet er et af de lande, der fængsler flest journalister på verdensplan. Siden kupforsøget i juli 2016 har cirka 2.500 journalister mistet deres job. Journalister er blevet fængslet på baggrund af såkaldte "terrorhandlinger", selvom disse kriminelle handlinger ikke kan dokumenteres. Og i for eksempel Iran er Facebook, Twitter og YouTube blokeret, ligesom myndighederne i Saudi-Arabien

fængsler journalister, bloggere og aktivister, som har kritiseret tjenestemænd, rapporteret om menneskerettighedsovertrædelser eller korruption. Fredelige demonstranter, herunder børn er også blevet fængslet. Dette blot for at nævne nogle få af de overtrædelser, der finder sted rundt om i verden hver eneste dag.

HVAD MED DANMARK?

MUHAMMEDTEGNINGERNE

I Danmark blev Jyllands-Postens Muhammed-tegninger i 2005 startskuddet til en international krise. Mange muslimer oplevede tegningerne som meget krænkende. Den danske regering forsvarede tegningerne med det argument, at vi har ytringsfrihed i Danmark, selvom det måtte støde og provokere.

TIBET-SAGEN

I forbindelse med den kinesiske præsidents besøg i København i 2012 mødte demonstranter op på præsidentens rute gennem byen og viftede med det tibetanske flag for at protestere mod Kinas besættelse af Tibet. Betjente fra Københavns Politi reagerede ved at tilbageholde demonstranterne og tage flagene fra dem. Amnesty International har kritiseret, at demonstranter blev forhindret i at udøve deres grundlovssikrede ytrings- og forsamlingsfrihed.

TILDÆKNINGSFORBUD

I 2018 trådte et tildækningsforbud, også kendt som burkaforbuddet, i kraft i Danmark. Amnesty International anser forbuddet for at være i strid med både retten til privatliv, ytrings- og religionsfrihed. Det strider også mod retten til selv at bestemme sin fysiske fremtræden og påklædning.

INTERNATIONAL LOVGIVNING

- **FN's konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/ccpr.pdf

- **Amnesty Internationals undervisningsmateriale om ytringsfrihed**

<https://amnesty.dk/undervisning/bestil-undervisningsmaterialer/ytringsfrihed>

LÆS MERE OM

- **Tibet-sagen**

<https://amnesty.dk/nyhedsliste/2018/retssikkerheden-er-taberen-i-tibet-sagen>

- **Tildækningsforbuddet**

<https://amnesty.dk/danske-pressemeddelelser/tildaekningforbud-er-et-fejlskud>

- **Journalister i Tyrkiet**

<https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/02/free-turkey-media/>

ARTIKEL 25

– RETTEN TIL SUNDHED, MAD, BOLIG OG TRYGHED

Artikel 25 hører under de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder i FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne. Rettighederne optræder på lige fod med de borgerlige og politiske rettigheder i Verdenserklæringen. De adskiller sig imidlertid ved, at FN i konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder har indlagt en anerkendelse af, at de ikke alle kan gennemføres øjeblikkeligt i alle verdens lande. Flere lande har simpelthen ikke ressourcerne til at sikre deres befolkninger.

Hvor de borgerlige og politiske rettigheder skal gennemføres øjeblikkeligt, forpligter konventionen om de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder de deltagende stater til 'såvel alene som gennem international bistand og internationalt samarbejde, navnlig på det økonomiske og tekniske område, i videst mulig udstrækning og ved alle egnede midler, herunder især lovgivningsforanstaltninger, at træffe forholdsregler med henblik på den fremadskridende fulde virkeliggørelse' af rettighederne.

HVORDAN SER DET UD I VERDEN?

Til trods for at der har været en nedgang i den værste fattigdom på verdensplan, er der stadig rigtig mange mennesker, som mangler grundlæggende adgang til mad, vand, tøj, bolig og lægehjælp, ligesom mange andre økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder ikke er beskyttet. Mange af disse mennesker er samtidig de mest sårbare over for klimaforandringerne. Klimaforandringerne vil helt overordnet set betyde, at mennesker over hele verden fremover vil få krænket deres rettigheder. Og her handler det især om retten til sundhed, en passende bolig, mad og vand.

Sikker adgang til rent drikkevand er helt essentielt for folkesundheden. WHO anslår, at 785 millioner mennesker verden over lever uden adgang til rent drikkevand, og det forventes, at halvdelen af jordens befolkning i 2025 vil leve i vandbelastede områder.

Olieudslip har ledt til forurening af mange sårbare befolkningsgruppers drikkevand gennem tiden. Blandt andet i Niger Deltaet i verdens ottende største olieproducerende land, Nigeria. Her har lokalbefolkningen måtte leve med forurenede vand i årtier, forsat af udvinding af olie i området, som blandt andre olieselskabet Shell har stået for. Amnesty International var i 2008 med til at dokumentere to konkrete udslip i området Bodo i Nigeria, der ødelagde livsvilkårene for omkring 30.000 borgere, og har på baggrund af denne dokumentation kritiseret Shell for at fremlægge urigtige oplysninger om de to udslip. Shell indgik først et forlig om erstatning til lokalbefolkningen seks år efter og påtog sig i det forlig også pligt til oprensningen af området efter katastrofen.

En sag som denne viser tydeligt, at virksomheder også har et klart ansvar for at sikre, at deres aktiviteter ikke påvirker menneskerettighederne negativt. Amnesty International arbejder for, at der indføres bindende regler for virksomheders opførsel på menneskerettighedsområdet.

HVAD MED DANMARK?

I Danmark bliver mange af vores basale økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder tilgodeset med den danske velfærdsmodel, hvis vi sammenligner os med andre lande. Vi har generelt fri adgang til en god skolegang, og vi har adgang til gratis lægehjælp. Men, hvis man er socialt udsat, kan det til gengæld være svært at få råd til at gå til eksempelvis tandlæge eller psykolog. Det kan have store konsekvenser for ens livskvalitet og muligheder, men tolkes almindeligvis ikke i Danmark som en del af, hvad der beskrives som retten til sundhed, da disse ikke nærmere er specificeret i konventionerne.

Der er ikke blot i de mere udsatte områder i verden, der forekommer ødelækkende forurening af miljø og drikkevand. I Danmark er adgangen til rent drikkevand også truet, hovedsageligt på grund af forurening med sprøjtegift i de områder, hvor grundvandet dannes og pumpes op.

Danmark ønsker at være et forgangsland, når det kommer til den grønne omstilling, der skal til for at man kan komme klimaforandringerne til livs. Derfor mener vi, at Danmark bør fremme menneskerettighederne i alle sine klimatiltag og i alle relevante internationale fora, hvor klima diskuteres. Danmark bør også stoppe for invinding af olie i Nordsøen. Amnesty International mener derudover, at den nuværende danske regering bør arbejde for vedtagelsen af en FN-resolution, der anerkender retten til et sikkert, rent, sundt og bæredygtigt miljø.

INTERNATIONAL LOVGIVNING

- **FN's konvention om Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder**

https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fns_9_konventioner/cescr.pdf

LÆS MERE OM

- **Amnestys arbejde for menneskelig værdighed**

<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/living-in-dignity/>

- **Adgang til drikkevand**

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/drinking-water>

- **Olieudslip i Niger Deltaet**

<https://amnesty.dk/nyhedsliste/2015/shell-betaler-erstatning-for-olieudslip-i-niger-delta>

- **Virksomheders ansvar**

<https://amnesty.dk/emner/virksomheders-ansvar>